ב: מאימתי פרק ראשון תענית

איבעיא להו רבי אליעזר מהיכא גמיר לה מלולב גמיר מה לולב ביום וכו'. פי' ולולב הוי רלוי דמים ונדל על המים או דלמא מניסון גמר לה פי' ופקקא מינה (ב) אי מלולב גמר לה אבל ניסון המים סגירא ליה דלאו ביום רלאשון הוא או מניסון המים קא גמר לה דסגירא ליה דניסון המים ביום ראשון הוא אי נמי דאי מלולב גמר לה דווקא ביום שנאמר (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום אבל אי מנסון הוה אפילו בלילה ולענין זה אהני דאמר מר ומנחתם ונסכיהם (ג) בלילה אף וכו' פירוש דאע"ג דניסון קרבנות לא הוי עד לאמר הקרבת קרבנותיהם ואם כן היאך קריבי נסכים בלילה רואה לומר בלילה שניה והניסון הוא דהוי ממים מצי למהוי בלילה דאשונה ואע"ג דאמרינן במסכת יומא גפ' בראשונה (דף כו:) (ד)אמר רב ואיתימא ר' יוחנן אין מנסכים מים בחג אלא בתמיד של שחר ואע"כ לא הוי בלילה דאשונה דהא אינה אלא ביום ים לומר דאינו חייב לנסך אלא בתמיד של שחר מכל מקום אי בעי עביד ליה בלילה: **דאמר** רבי אבהו לא למדה רבי אליעזר אלא מלולב.

פירוש וסגירא ליה דניסון לא הוי עד כאני: **משעת** נטילת לולב. פירוש דהיינו תחילת יום ראשון של סוכות ורבי יהושע אומר משעת הנחתו דמולאי שביעי של סוכות שמניחין בו את הלולב: **משעה** שמפסיקין לישאל. ומן על ומטר בברכת השנים פוסקין מלהזכיר מוריד הגשם בתחיית המתים: **העובר** לפני התיבה כ"ט של חג האחרון מזכיר וכו'. פי' האחרון שמתפלל תפלת מוסף הראשון אינו מזכיר פירוש שמתפלל שחרית אינו מזכיר ובירושלמי קאמר אמאי אינו מזכיר מאורתא פירוש מתפלת ערבית ומשני דלית תמן כל עמא ולדבכרו בצפרא פירוש בתפלת שחרית ומשני דהוו סגרי דהוו מדבכרו ליה מאורתא:

מים. מ"ס מנסכיהם דכתיב בשני ויו"ד דכתיב בשני ונסכיה ומ"ס שבשביעי כתיב כמשפטם והוי מים (ו) טעמא דרבי עקיבא בשני ונסכיה דמשמע תרי נסכים הלכך בשני בחג הוא מזכיר גבורות גשמים: אי

איבעיא להו רבי אליעזר מהיכא גמיר לה מלולב גמיר מה לולב ביום וכו'. פי' ולולב הוי רלוי דמים ונדל על המים או דלמא מניסון גמר לה פי' ופקקא מינה (ב) אי מלולב גמר לה אבל ניסון המים סגירא ליה דלאו ביום רלאשון הוא או מניסון המים קא גמר לה דסגירא ליה דניסון המים ביום ראשון הוא אי נמי דאי מלולב גמר לה דווקא ביום שנאמר (ויקרא כג) ולקחתם לכם ביום אבל אי מנסון הוה אפילו בלילה ולענין זה אהני דאמר מר ומנחתם ונסכיהם (ג) בלילה אף וכו' פירוש דאע"ג דניסון קרבנות לא הוי עד לאמר הקרבת קרבנותיהם ואם כן היאך קריבי נסכים בלילה רואה לומר בלילה שניה והניסון הוא דהוי ממים מצי למהוי בלילה דאשונה ואע"ג דאמרינן במסכת יומא גפ' בראשונה (דף כו:) (ד)אמר רב ואיתימא ר' יוחנן אין מנסכים מים בחג אלא בתמיד של שחר ואע"כ לא הוי בלילה דאשונה דהא אינה אלא ביום ים לומר דאינו חייב לנסך אלא בתמיד של שחר מכל מקום אי בעי עביד ליה בלילה: **דאמר** רבי אבהו לא למדה רבי אליעזר אלא מלולב.

פירוש וסגירא ליה דניסון לא הוי עד כאני: **משעת** נטילת לולב. פירוש דהיינו תחילת יום ראשון של סוכות ורבי יהושע אומר משעת הנחתו דמולאי שביעי של סוכות שמניחין בו את הלולב: **משעה** שמפסיקין לישאל. ומן על ומטר בברכת השנים פוסקין מלהזכיר מוריד הגשם בתחיית המתים: **העובר** לפני התיבה כ"ט של חג האחרון מזכיר וכו'. פי' האחרון שמתפלל תפלת מוסף הראשון אינו מזכיר ובירושלמי קאמר אמאי אינו מזכיר מאורתא פירוש מתפלת ערבית ומשני דלית תמן כל עמא ולדבכרו בצפרא פירוש בתפלת שחרית ומשני דהוו סגרי דהוו מדבכרו ליה מאורתא:

מים. מ"ס מנסכיהם דכתיב בשני ויו"ד דכתיב בשני ונסכיה ומ"ס שבשביעי כתיב כמשפטם והוי מים (ו) טעמא דרבי עקיבא בשני ונסכיה דמשמע תרי נסכים הלכך בשני בחג הוא מזכיר גבורות גשמים: אי

אליה אלהים ויפתח את רחמה מפתח של תחיית המתים מנין דכתיב [1]וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם במערבא אמרי אף מפתח של פרנסה דכתיב [2]פותח את ידך וגו' ור' יוחנן מאי טעמא לא קא חשיב להא אמר לך גשמים (ה) היינו פרנסה: ר' אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג כו': איבעיא להו ר' אליעזר מהיכא גמיר לה מלולב גמר לה או מניסוך המים גמר לה מלולב גמר לה מה לולב ביום אף הזכרה ביום או דלמא מניסוך המים גמר לה מה ניסוך המים מאורתא (ו)דאמר מר [3]ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה אף הזכרה מאורתא תא שמע דאמר רבי אבהו לא למדה ר' אליעזר אלא מלולב איכא דאמרי ר' אבהו גמרא גמיר לה ואיכא דאמרי מתניתא שמיע ליה מאי היא דתניא מאימתי מזכירין על הגשמים [4]רבי אליעזר אומר משעת נטילת לולב [5]ר' יהושע אומר משעת הנחתו א"ר אליעזר הואיל וארבעת מינין הללו אינן באין אלא לרצות על המים וכשם שארבע מינין הללו אי אפשר בהם בלא מים כך אי אפשר לעולם בלא מים אמר לו ר' יהושע והלא גשמים בחג אינו אלא סימן קללה אמר לו ר' אליעזר אף אני לא אמרתי לשאול אלא להזכיר וכשם שתחיית המתים מזכיר כל השנה כולה ואינה אלא בזמנה כך מזכירים גבורות גשמים כל השנה ואינן אלא בזמנן לפיכך אם בא להזכיר כל השנה כולה מזכיר רבי אומר אומר אני משעה שמפסיק לשאלה כך מפסיק להזכרה ר' יהודה בן בתירה אומר בשני בחג הוא מזכיר ר' עקיבא אומר בששי בחג הוא מזכיר ר' יהודה משום ר' יהושע אומר העובר לפני התיבה ביום טוב האחרון של חג האחרון מזכיר הראשון אינו מזכיר ביום טוב ראשון של פסח הראשון מזכיר האחרון אינו מזכיר שפיר קאמר ליה ר"א לרבי יהושע אמר לך רבי יהושע בשלמא תחיית המתים מזכיר דכולי יומא זמניה הוא אלא גשמים כל אימת דאתיין זמנייהו היא והתנן [7]יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה הם שנאמר [4]הלא קציר חטים היום וגו' ר' יהודה בן בתירה אומר בשני בחג הוא מזכיר מ"ט דרבי יהודה בן בתירה דתניא [8]רבי יהודה בן בתירה אומר נאמר בשני [5]ונסכיהם ונאמר בששי [6]ונסכיה ונאמר בשביעי [7]כמשפטם הרי מ"ם יו"ד מ"ם הרי כאן מים מכאן רמז לניסוך המים מן התורה ומאי שנא בשני דנקט דכי רמיזי להו בקרא בשני הוא דרמיזי הלכך בשני מדכרינן רבי עקיבא אומר בששי בחג הוא מזכיר שנאמר בששי ונסכיה הכתוב מדבר אחד ניסוך המים ואחד ניסוך היין ואימא תרוייהו דחמרא סבר לה כר' יהודה בן בתירה דאמר רמיזי מיא אי

מלולב גמר לה. שדומה ללולב, שכשם שאי אפשר לאילו בלא מים כך אי אפשר לעולם בלא מים. מה לולב ביום. שמתחיל ליטול ביום ראשון, אף הזכרה ביום. (בר') [כלומר] שאינו מתחיל להזכיר בלילי יו"ט ראשון עד למחר. מה ניסוך המים מאורתא. כדאשכחן במס' סוכה, שממלאין המים לניסוך המים בלילה. ויש ספרים שכתוב בהן [דאמר מר] ומנחתם ונסכיהם בלילה. שמקריבין קרבן ביום יכולין להביא המנחה והנסכים בלילה, אף האי ניסוך המים יכולין לנסך בלילה. אף הזכרה נמי מאורתא. שבלילי יו"ט הראשון קאמר ר' אליעזר (שמזכירין) [שמתחילין] להזכיר גבורות גשמים. גמרא גמיר לה. ר' אבהו דר' אליעזר לא למדה אלא מלולב. מתתיתין שמיעה ליה דר' אליעזר גמר מלולב. משעת הנחתו. מיום שמברכין כו באחרונה דהיינו בשביעי. ארבעת מינין הללו. שבלולב ואתרוג. כך גשמים. יהא מזכיר כל השנה אפי' בימות החמה אם הוא רוצה, אף בחג נמי אם הוא רוצה יהא מזכיר. משעה שפוסק מלשאל. שבפסח פוסק מלומר וחן של המטר, פוסק מלהזכיר גבורות הגשמים, ועכשיו לא מצית למימר אם בא להזכיר כל השנה מזכיר, אלא בימות החמה אינו מזכיר הואיל ואין זמנו, אף בחג אינו מזכיר הואיל ולאו זמן ברכה הוא. האחרון. המתפלל תפלת מוסף. הראשון, המתפלל תפלת ערבית. מזכיר. ושוב אינו מזכיר. שפיר קאמר ליה ר' אליעזר לר"י. דכי מיכי דמזכירין תחיית המתים כל השנה אע"ג דלאו סימן ברכה הוא מזכירין. סימן קללה הוא. וכיון דלאו זמנה אין מזכירין, דר' יהודה בחג. נאמר בשני ונסכיהם. דסגי בנסכה, וכיון דכשני אחרני מ' לדרשה דמים, לפיכך מתחיל להזכיר בשני. בשני ניסוכין הכתוב מדבר. שני ניסוכין על קרבן אחד, ונסכיהם משמע ניסוכין הרבה דקרבנות הרבה. סבר לה כר"י. דמריבה ניסוך המים.

עין משפט נר מצוה

ד א מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקרבנות הלכה ה:

תורה אור השלם

1. וידעתם כי אני יי בפתחי את קברותיכם ובהעלותי אתכם מקברותיכם עמי: יחזקאל לז יג
2. פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון: תהלים קמה טז
3. ומנחתם ונסכיהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפט: במדבר כט יח
4. הלוא קציר חטים היום אקרא אל יי ויתן קלות ומטר ודעו וראו כי רעתכם רבה אשר עשיתם בעיני יי לשאול לכם מלך: שמואל א יב יז
5. ושעיר עזים אחד חטאת מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיהם: במדבר כט יט
6. ושעיר חטאת אחד מלבד עלת התמיד ומנחתה ונסכיה: במדבר כט לא
7. ומנחתם ונסכהם לפרים לאילם ולכבשים במספרם כמשפטם: במדבר כט לג

רבינו חננאל

אליה אלהים ויפתח את רחמה. מפתח של תחיית המתים, שנאמר וידעתם כי אני ה' בפתחי את קברותיכם וגו'. גשמים היינו פרנסה. ומשום שרגשמים חשובים בתחיית המתים קבעו ברכה זו בתחיית המתים. פיסקא ר' אליעזר אומר מיום טוב הראשון של חג מזכיר. [איבעיא להו אי מלולי יו"ט הראשון מזכיר], וגמר לה מניסוך, דאיתקש ניסוך המים לניסוך היין, דאמר [מר] ומנחתם ונסכיהם (לך) [מלילי יו"ט טו"ב הראשון מזכיר] אפילו בלילה. פירש [נ"א: בירושתין בתפילה בתחלת פרק יש בקרבנות. או מלולב גמר לה, דכתיב ולקחתם לכם ביום ולא בלילה. ופשטנא מהא דתניא מאימתי מזכירין על הגשמים, ר' אליעזר אומר משעת נטילת לולב. ר' יהושע אומר משעת הנחתן, אמר ר' אליעזר הואיל וארבעת מינים הללו אינם באין [אלא] לרצות המים כו'. שפיר קאמר ליה רבי אליעזר לר' יהושע. אני לא אמרתי לשאל אלא להזכיר, כשם שתחיית המתים מזכיר כל השנה ואינה אלא בזמנה, כך גשמים מזכיר ואינן אלא בזמנן. ואמרינן ר' יהושע פריך הכי, מה לתחיית המתים שמזכיר בכל יום, וכל יומא זמניה היא, אלא גשמים אגב כל יומא זמנייהו הוא, והתנן יצא ניסן וירדו גשמים סימן קללה היא. ר' יהודה בן בתירה אומר בשני של חג הוא מזכיר. וגמר לה מניסוך, דכתיב בשני ונסכיהם, מדכתיב [מ"ם] יתירה, דהוה ליה למכתב ונסכה וכתיב ונסכיהם. ובששי כתיב יוד יתירה דכתיב ונסכיה, ובשביעי (משפטים) [כמשפטם], כתיב מ' יתירה, מיכן לניסוך המים מן התורה. וכי רבינהו מיום שני דמידי, הלכך מיום שני מזכיר. ר' עקיבא אומר בששי בחג הוא מזכיר. ר' עקיבא נמי אית ליה מיכן (אין) לניסוך המים, מיהו דייק מדכתיב ביום הששי ונסכיה, בשני ניסוכין הכתוב מדבר, ניסוך מים וניסוך יין, דכי כתיב ניסוך יתירה בששי כתי (הלכה') [הלכן] בששי מזכיר.

מסורת הש"ס

(א) תמורה יד. [וכתיב ח. פד.] מנחות מד: נב., (ב) [לקמן ד.], (ג) [סס], (ד) לקמן יב., (ה) שבת קנ., (ו) וכתיב קיב., (ז) [דף לו: עי' תוס' שם ד"ה כדי], (ח) ל"ל מתמיתת, (ט) לפניהו איתא ר' אבא ואי איתא רמי כר תמא ואי איתא ר' יוחנן,

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר לך גשמים נמי הייט פרנסה: (ב) רש"י ד"ה גשמים נמי הייט פרנסה שזרעים ופירות גדלים מהם לפרנסת העולם וכבר חסנגא ליה: (ג) ד"ה מה ניסוך כו' ונסכיהם בלילה אפילו בלילה דאע"פ שמקריבין הקרבנות: (ד) ד"ה בשני נסוכין כו' אבל ונסכיהם דמשמע הרבה ניסוכין בקרבנות הרבה: (ה) תוס' ד"ה אליעזר כו' ועקקא מינה דאי מלולב גמר לה כו' דס"ל דניסוך המים נמי כיום ראשון הוא: (ו) בא"ד ומנחתם ונסכיהם אפילו בלילה וכו' פי' דאע"ג כו' אע"ה האיך קריבי בבשים [אל"ה תיקנ בנסים איתא בדפו"ר ולפנינ"ד אין כוונת רבינו לגניה נסים לנסכים אלא הדפוסים המאוחרים מיקנו לנסכים] בלילה אלא ד"ל בלילה שניה מ"מ הניסוך הוא דהוי ממים כו' כנ"ל: (ז) ד"ה מים כו' ושעמא דר"ע דכתיב בשני ונסכיה:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) רש"י ד"ה משעת הנחתו וכו' דהייט בשביעי. נ"ב וכן פרש"י לקמן דף ג ע"א בד"ה אלא ר' יהושע היא וכו' דהייט בשביעי וכו' עכ"ל. וא"ע לקמן דף ד סע"א פרש"י בד"ה ר' יהושע היא וכו' דהייט יום שמיני וכו' עכ"ל. וכן משמע מדברי הש"ס שם ודו"ק. שוב ראיתי דלקמ"ת דמ"ס רש"י בשביעי על שעת הנחת לולב אחר אבל ההזכרה היא לאורתא בשמיני ומ"ס תוס' ד"ה משעת שגילה וכן נלמד ממהרש"א לקמן דף ג ע"א ד"ה גמ' יומים"ה:

מוסף רש"י

משעת הנחתו. משעת הנחת לולב הוא מזכיר, דהייט יום שמיני (לקמן ד.).

רבינו גרשום

כיאמה", ולא שליח, פותח את ידך, ולא שליח. גשמים נמי הייט פרנסה. וכבר חשיבנא ליה. פיסקא

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com